

İSTANBUL'DA TEMEL GIDA MADDELERİNİN NARH FİYATLARI (1524-1836)

COŞKUN ÇAKIR-YAKUP AKKUŞ

Narh bir şekliyle günümüzde de uygulanan bir iktisat politikası aracıdır. Osmanlı'da devlet belli ürünlerin fiyatlarının artması ihtimaline karşı o ürünlerin satılabileceği üst sınırı belirler ve o sınır üzerinden satış yapılmasını yasaklar, bu yasağa uymayan olursa da cezai müeyyide uygular. Bu, tüketiciyi koruyan bir önlemdir. Ancak narh uygulamasında sadece tüketici değil, üretici de korunmuş ve malın altında satılamayacağı bir fiyat da belirlenmiştir. Yani başka bir ifadeyle söylemek gerekirse bir malın satımının alt ve üst sınırının belirlendiği bu uygulamaya taban fiyatı ve tavan fiyatı uygulaması denilebilir.

Narh tespiti İstanbul kadısı tarafından yapılırdı. Kadı bu uygulamanın muhtesip yardımıyla hayata geçmesini sağlardı. Narh fiyatları belirlenen malların başında un, ekme, et, yağ ve tuz gibi kent halkının temel tüketim maddeleri gelmekteydi.

Aşağıdaki tabloda 1524 yılından başlayıp 1836 yılına kadar ortalama 30 yıllık aralıklarla 312 yıllık bir dönemin narh fiyatları gösterilmiştir. Fiyatları verilen maddeler un, ekme, koyun eti, sığır eti, don yağı, zeytinyağı, tuz ve mumdur. Ortak bir değer oluşturmak amacıyla malların ağırlık ve fiyatları kıyye başına akçe olarak dönüştürülerek verilmiştir.

Tablo Ek 1- İstanbul'da temel gıda maddelerinin narh fiyatları (1524-1836)

Tarih	Akçe/Kıyye							
	Un	Ekme	Koyun Eti	Sığır Eti	Don Yağı	Zeytinyağı	Tuz	Mum
1524			1.3			5.5		
1525	0.9	0.8	2	1		4.5	1.3	16
1528			2.7			4.5		
1530		0.7	2.7			5.5		
1548			2			5		
1557			2			7.3		
1558		0.7				4.8		
1564		0.6	2.4			5		
1570		1.1	3			7		
1579			3.5			7.5		
1584		0.7	3					
1589			8.8			10.5		
1591	2.5	1.3				12.5		
1594		1.6	4					
1595		1.3	6			13.5		
1600	3.3	2.3	8	5		18.5		
1603			9.3			15		
1606		4	10.7			23		
1608	3	2.3	9.2			22.5		
1613		1.3	10			15		
1615		3.8	8.5					
1617		1.8	8			24		
1618	4	1.9	9.3					
1621		3.8	10.5			16		
1623	6.3	4.2	12			24.4		
1624	3	2.7	8	7	15	18	1	20
1625	2	2.3	10					
1627	3.5	2	11			21		
1632		2.7	11			19		
1634			12			23		
1640		2.8	9.5			19.5		
1641		3.2	12					
1642		2.4	9			17		
1657	5.3	3.1	11					
1690	3					18		
1693	6	4.7	14.3			25		
1695	3	3.6	21			19		
1696	5	3.6	15			23		
1722	5					26		
1775	12					38		
1776	12	8				57.5		
1780			28.5			44		
1785	15	8	24			43		
1786	11.8	7.3	24			52		
1788	14	6.2	24			84		

1789	17	10.5			63			71
1790	24	15			81	66	12	89
1791	19	12	31.5			58.5	18	107
1792	19	11	43.3		81	67	10	95
1793	19.5	14.3	39			76.5		
1794	25	15.2	45	28	66			
1795	33	20	40.5		48			
1796	25	16.6	45		63			
1797			45				10	
1798	20.8	13.3	40.5				10	
1799	23	13.5	40.5	24	58	93		70
1800	23	15	42.8	24	58			70
1801	24		39	30		88.5	8	
1802					76	84	8	88
1804	23	15	51			93	8	
1805	28.5	18.5	57	40	94			
1806					90	117	17	106
1808	29	18.5	80.5					
1809	34.3	24	85.5					
1810	62	41.6	85.5			120		
1811	63.3		106.5					
1812	45.3	34.4						
1813			82.5			156		
1815	43.8	33.3	106.5					
1819	42.7	30	114					
1820		14.6	115.5					
1821			115.5			213		
1823			93.8			180		
1825	45.1	28.4	90					
1826	40.2	26.7	90					
1827		40	94.5					
1828	86.5	53.3	100.5			168		
1829	75.7	53.3	126					
1833		68.6	255					
1834			265.5			345		
1836						690		

***Kaynaklar:** Halil Sahilliođlu, "Osmanlılar'da Narh Müessesesi ve 1525 Yılı Sonunda İstanbul'da Fiyatlar", *BTTD*, 1967, sy. 1, s. 36-40; sy. 2, s. 54-56; sy. 3, s. 50-53; Mübahat S. Kütükođlu, "1624 Sikke Tashihinin Ardından Hazırlanan Narh Defterleri", *TD*, 1984, sy. 34, s. 126-128; Mübahat S. Kütükođlu, "1009 (1600) Tarihli Narh Defterine Göre İstanbul'da Çeşitli Eşya ve Hizmet Fiyatları", *TED*, 1978, sy. 9, s. 22-25; Salih Aynural, "Selim III Döneminde İstanbul'da İktisadi Hayat", doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, 1989, (1789-1807 yılları arasındaki narh fiyatları olarak Aynural'ın verdiği; ilgili yılın tespit edilen en son ayına ait fiyatlar dikkate alınmıştır.) s. 141-155; Arif Bilgin, "Narh Listeleri ve Üsküdar Mal Piyasası (1642-1708)", *IV. Üsküdar Sempozyumu*, ed. Coşkun Yılmaz, İstanbul 2007, c. II, s. 155-191.